

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2019. július 29.*ⁱ

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 2012/29/EU irányelv – A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok – 16. és 18. cikk – A sértett elsőfokú büntetőbíróság általi meghallgatása – A tanács összetételének megváltozása – A sértett meghallgatásának megismétlése az eljárásban részt vevő egyik személy kérelmére – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. és 48. cikk – A tisztességes eljáráshoz való jog és a védelemhez való jog – A közvetlenség elve – Terjedelem – A sértett védelemhez való joga a büntetőeljárás során”

A C-38/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Bari (bari bíróság, Olaszország) a Bírósághoz 2018. január 19-én érkezett, 2017. október 10-i határozatával terjesztett elő a

Massimo Gambino

és

Shpetim Hyka

ellen folytatott,

a **Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bari**,

Ernesto Lappostato

és

a **Banca Carige SpA – Cassa di Risparmio di Genova e Imperia**

részvételével folyamatban lévő büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen és M. Safjan (előadó) bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

* Az eljárás nyelve: olasz.

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: P. G. Marrone és D. Di Giorgio avvocati dello Stato,
- a cseh kormány képviseletében A. Kasalická, J. Vlácil és M. Smolek, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviseletében kezdetben: T. Henze, M. Hellmann és E. Lankenau, később: M. Hellmann és E. Lankenau, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviseletében M. K. Bulterman és M. A. M. de Ree, meghatalmazotti minőségben,
- az osztrák kormány képviseletében G. Hesse, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében C. Cattabriga és S. Grünheid, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. március 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 315., 57. o.) 16. és 18. cikkének, valamint 20. cikke b) pontjának értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet a Massimo Gambino és Shpetim Hyka ellen pénzmosás és csalás vétsége miatt indult büntetőeljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2012/29 irányelv (11), (12), (20), (58) és (66) preambulumbekkezdése értelmében:
„(11) Ezen irányelv szabályozási minimumokat állapít meg. A tagállamok kiterjeszthetik az ezen irányelvben meghatározott jogokat annak érdekében, hogy magasabb szintű védelmet nyújtsanak.

(12) Az ezen irányelvben meghatározott jogok nem érintik az elkövető jogait. Az »elkövető« kifejezés a bűncselekmény elkövetéséért elítélt személyre vonatkozik. Ezen irányelv alkalmazásában ugyanakkor a bűnösség elismerését vagy az elítélést megelőzően a gyanúsítottra vagy vádlottra is vonatkozik, és nem érinti az ártatlanság vélelmét.

[...]

(20) Az áldozatoknak a büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepe és az, hogy aktívan részt vehetnek-e a büntetőeljárásban, a nemzeti rendszertől függően tagállamonként változik, és azt a következő egy vagy több kritérium határozza meg: a nemzeti rendszer biztosítja-e a büntetőeljárásban részt vevő személy jogállását az áldozat részére; az áldozat a büntetőeljárásban való aktív – például tanúként való – részvétele törvény által előírt kötelezettsége alá esik, vagy arra felkérést kap; és/vagy az áldozat a nemzeti jog szerint a törvénytől fogva jogosult-e a büntetőeljárásban való aktív részvételre, és e jogával élni is kíván-e, amennyiben a nemzeti rendszer az áldozatoknak nem biztosít jogállást a büntetőeljárásban részt vevő személyként való részvételre. A tagállamoknak meg kell határozniuk, hogy ezek közül mely kritériumok vonatkoznak az ezen irányelvben meghatározott jogok hatályának meghatározására azokban az esetekben, amikor az áldozat által az adott büntető igazságszolgáltatási rendszerben betöltött szerepre történik utalás.

[...]

(58) Azokat az áldozatokat, akiknek az esetében megállapították, hogy ki vannak téve a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás kockázatának, a büntetőeljárás során megfelelő intézkedések alkalmazásával védelemben kell részesíteni. Az ilyen intézkedések pontos természetét az egyéni értékelés során, az áldozat kívánságának figyelembevételével kell meghatározni. Bármely ilyen intézkedés terjedelmét a védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban kell meghatározni. Az áldozatok eljárással kapcsolatos aggályait és félelmeit döntő tényezőként kell figyelembe venni annak megállapításakor, hogy szükségük van-e bármilyen külön intézkedésre.

[...]

(66) Ezen irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és megfelel az Európai Unió Alapjogi Chartája által elismert elveknek. Elő kívánja mozdítani különösen az emberi méltósághoz, az élethez, a testi és szellemi sérthetlenséghez, a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot, a magán- és a családi élet tiszteletben tartását, a tulajdonhoz való jogot, a megkülönböztetésmentesség elvét, a nők és férfiak közötti egyenlőség elvét, továbbá a gyermekek, az idősek és a fogyatékkal élő személyek jogait, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogot.”

4 Ezen irányelv „Célkitűzések” című 1. cikkének (1) bekezdése szerint:

„Ezen irányelv célja, hogy a bűncselekmények áldozatai megfelelő tájékoztatásban, támogatásban és védelemben részesüljenek, valamint képesek legyenek részt venni a büntetőeljárásban.

A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokat elismerjék, és tisztelettel, tapintattal, személyre szabottan, szakértelemmel és megkülönböztetésmentes módon bánjanak velük minden alkalommal, amikor kapcsolatba kerülnek az áldozatsegítő és a helyreállító igazságszolgáltatási szolgálatokkal, vagy a büntetőeljárás keretében eljáró illetékes hatóságokkal. Az ezen irányelvben meghatározott jogok

megkülönböztetésmentes módon – többek között a tartózkodásra való jogosultságuktól függetlenül – alkalmazandók az áldozatokra.”

- 5 Az említett irányelvnek „A meghallgatáshoz való jog” című 10. cikke előírja:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatokat meghallgathassák és bizonyítékot szolgáltatassanak a büntetőeljárás során. A gyermek áldozat meghallgatásakor kellően figyelembe kell venni a gyermek életkorát és érettségét.

(2) A büntetőeljárás során az áldozatok meghallgatására és a bizonyítékok szolgáltatására vonatkozó eljárási szabályokat a nemzeti jog határozza meg.”

- 6 Ugyanezen irányelvnek „Az elkövető által nyújtandó kártérítésről a büntetőeljárás keretében történő döntéshez való jog” című 16. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok érvényt szerezhessenek azon joguknak, hogy a büntetőeljárás keretein és észszerű határidőn belül határozat szülessen az elkövető által az áldozat részére nyújtandó kártérítés tárgyában, kivéve ha a nemzeti jog értelmében az ilyen határozatot más jogi eljárás keretében kell meghozni.

(2) A tagállamok ösztönzik az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az elkövetőket az áldozatot megillető megfelelő kártérítés nyújtására készítsék.”

- 7 A 2012/29 irányelv „Védelemhez való jog” című 18. cikkének szövege a következő:

„A védekezéshez való jog sérelme nélkül a tagállamok biztosítják, hogy rendelkezésre álljanak azok az intézkedések, amelyek célja, hogy megvédjék az áldozatok és családtagjaik biztonságát a másodlagos és ismételt áldozattá válással, a megfélemlítéssel, valamint a megtorlással szemben, ideértve az áldozatok érzelmi vagy pszichés károsodásával szembeni védelmét, valamint méltóságuk megóvását a kihallgatásuk és vallomástételük során. Ezen intézkedések szükség esetén magukban foglalhatják a nemzeti jog által az áldozatok és családtagjaik fizikai védelmének biztosítása érdekében létrehozott eljárásokat is.”

- 8 Ezen irányelvnek „Az áldozatok védelemhez való joga a nyomozás során” című 20. cikke a következőket írja elő:

„A védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban, a tagállamok biztosítják, hogy a bűnügyi nyomozás során:

[...]

b) minimálisra korlátozzák az áldozatok kihallgatásainak számát, és ezeket kizárólag akkor folytassák le, ha a bűnügyi nyomozás céljából feltétlenül szükségesek;

[...]

- 9 Az említett irányelvnek „Az áldozatok egyéni értékelése specifikus védelmi szükségleteik meghatározása érdekében” című 22. cikke a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti eljárásokkal összhangban az áldozatokra vonatkozóan megfelelő időben egyéni értékelés készüljön a specifikus védelmi szükségleteik

meghatározása és annak megállapítása céljából, hogy a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás különös kockázatának való kitettségük miatt vonatkoznak-e rájuk a 23. és 24. cikkben foglalt, a büntetőeljárás során alkalmazandó különleges intézkedések, és ha igen, milyen mértékben.

(2) Az egyéni értékelés során különösen az alábbiakat kell figyelembe venni:

- a) az áldozat személyes jellemzői;
- b) a bűncselekmény típusa vagy természete; továbbá
- c) a bűncselekmény körülményei.

(3) Az egyéni értékelés keretében különös figyelmet kell fordítani azon áldozatokra, akik a bűncselekmény súlya folytán jelentős sérelmet szenvedtek; azon áldozatokra, ahol az őket érintő bűncselekményt előítéleten vagy megkülönböztetésen alapuló indítékkal követték el, és amely különösen személyes jellemzőikhez köthető; azon áldozatokra, akik az elkövetőhöz fűződő kapcsolatuk vagy a tőle való függőségük okán különösen veszélyeztetettek. Ezzel összefüggésben kellően tekintetbe kell venni a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az emberkereskedelem, a nemi alapú erőszak, a hozzátartozók közötti erőszak, a szexuális erőszak vagy a szexuális kizsákmányolás és a gyűlölet-bűncselekmények áldozatait, valamint a fogyatékossgal élő áldozatokat.

(4) Ezen irányelv alkalmazásában a gyermek áldozatokról a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás kockázata miatti sérülékenységük okán vélelmezni kell, hogy specifikus védelmi szükségleteik vannak. A gyermek áldozatok esetében e cikk (1) bekezdése szerinti egyéni értékelést kell elvégezni annak megállapítása céljából, hogy vonatkoznak-e rájuk a 23. és 24. cikkben foglalt különleges intézkedések, és ha igen, milyen mértékben.

(5) Az egyéni értékelés terjedelme hozzáigazítható a bűncselekmény súlyához, valamint az áldozatok által elszenvedett nyilvánvaló sérelem mértékéhez.

(6) Az egyéni értékeléseket az áldozatok szoros bevonásával kell elvégezni, aminek során figyelembe kell venni a kívánásaikat, beleértve azt is, ha nem kívánják a 23. és 24. cikk szerinti különleges intézkedéseket igénybe venni.

(7) Az egyéni értékelés alapjául szolgáló körülmények jelentős mértékű megváltozása esetén a tagállamok biztosítják, hogy az egyéni értékelést a büntetőeljárás során aktualizálják.”

- 10 Ugyanezen irányelvnek „A specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok védelemhez való joga a büntetőeljárás során” című 23. cikke így rendelkezik:

„(1) A védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban, a tagállamok biztosítják, hogy a specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok, akik a 22. cikk (1) bekezdése szerinti egyéni értékelés eredményeként meghatározott különleges intézkedéseket vehetnek igénybe, igénybe vehessék az e cikk (2) és (3) bekezdésében megállapított intézkedéseket. Az egyéni értékelést követően tervezett különleges intézkedést nem kell biztosítani abban az esetben, ha az operatív vagy gyakorlati kényszerítő körülmények alapján lehetetlen, vagy ha az áldozat kihallgatására sürgős szükség van,

és ennek elmulasztása sérelmet okozhat az áldozatnak vagy egy másik személynek, illetőleg veszélyeztetheti az eljárás menetét.

(2) A bűnügyi nyomozások során a következő különleges intézkedéseket kell biztosítani a 22. cikk (1) bekezdésével összhangban meghatározott, specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok számára:

- a) az áldozat kihallgatását az e célra kialakított vagy átalakított helyiségekben végzik;
- b) az áldozat kihallgatását erre kiképzett szakemberek révén vagy azok segítségével végzik;
- c) az áldozat valamennyi kihallgatását ugyanazon személyek végzik, kivéve ha ez ellentétes a hatékony igazságszolgáltatással;
- d) a szexuális erőszak, a nemi alapú erőszak és a hozzátartozók közötti erőszak áldozatainak valamennyi kihallgatását – kivéve, ha azt ügyész vagy bíró végzi – az áldozattal azonos nemű személy végzi, ha az áldozat úgy kívánja, feltéve hogy ez nem veszélyezteti a büntetőeljárást.

(3) A bírósági eljárások során az alábbi intézkedéseket kell biztosítani a 22. cikk (1) bekezdésével összhangban meghatározott, specifikus védelmi szükségletekkel rendelkező áldozatok számára:

- a) olyan intézkedések, amelyeknek célja a tanúvallomás során az áldozat és az elkövető közötti vizuális kapcsolat elkerülése, például a bizonyítékok szolgáltatása során is, megfelelő módszerek alkalmazásával, beleértve a megfelelő kommunikációs technológia alkalmazását is;
- b) olyan intézkedések, amelyeknek célja az áldozatok meghallgatása, anélkül, hogy jelen lennének a tárgyalóteremben, így különösen megfelelő kommunikációs technológiák felhasználása útján;
- c) olyan intézkedések, amelyeknek célja az áldozat magánéletére vonatkozó és a bűncselekményhez nem kapcsolódó szükségtelen kérdések mellőzése; továbbá
- d) olyan intézkedések, amelyek lehetővé teszik a tárgyalásnak a nyilvánosság kizárásával történő megtartását.”

Az olasz jog

- 11 A codice di procedura penale (büntetőeljárásról szóló törvény) „Engedélyezett felolvasások” című 511. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A bíróság dönt, adott esetben hivatalból arról, hogy sor kerül-e az iratok összességének vagy egy részének felolvasására a tárgyalás során.

(2) A vallomások jegyzőkönyvének felolvasása csak a vallomást tevő személy meghallgatását követően rendelhető el, kivéve ha a meghallgatásnak nincs helye.”

- 12 A büntetőeljárásról szóló törvény „A határozat közvetlensége” című 525. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az ítélet meghozatalára közvetlenül a tárgyalás berekesztése után kerül sor.

(2) A határozathozatalban, semmisség terhe mellett, ugyanazoknak a bírónak kell részt venniük, akik a tárgyaláson részt vettek. Ha valamely tanács tag akadályoztatása esetén pótbíróval egészül ki az ítélkező tanács, a már meghozott és kifejezetten vissza nem vont határozatok hatályban maradnak.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 13 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy M. Gambinóval és S. Hykával az olasz büntető törvénykönyv szerinti pénzmosás és csalás miatt folyik büntetőeljárás a Tribunale di Bari (bari bíróság, Olaszország) előtt.
- 14 E határozatból az is kitűnik, hogy a vádiratban ismertetett tényállás szerint az állítólagos csalás áldozatai Ernesto Lappostato és Gianluca Menini. E. Lappostato magánfélként lépett fel, és azt kérte, hogy M. Gambinót kötelezzék kártérítés fizetésére az által elkövetett bűncselekmény által okozott kár miatt.
- 15 A 2015. április 14-én tartott tárgyaláson a Tribunale di Bari (bari bíróság) három bíróból álló tanácsa E. Lappostatót és G. Meninit tanúként hallgatta ki.
- 16 2017. február 21-én újabb tárgyalást tartottak ugyanezen tanács előtt, e tanács összetétele azonban megváltozott, mivel a 2015. április 14-i tárgyaláson jelen lévő három bíró egyikét másik bírósághoz osztották be.
- 17 Ezen a 2017. február 21-i tárgyaláson M. Gambino védője a büntetőeljárásról szóló törvény 511. és 525. cikke alapján kérte a tanúk, különösen az állítólagos csalás áldozatainak ezen időpontig történt valamennyi kihallgatásának megismétlését. A 2017. október 10-i tárgyaláson megismételte e kérelmét.
- 18 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény 525. cikke rögzíti a közvetlenség elvét, amely nem csupán annak biztosítására irányul, hogy az ítélet meghozatalára a tárgyalás berekesztését követően haladéktalanul sor kerüljön, hanem arra is, hogy a határozathozatalban ugyanazok a bírák vegyenek részt, mint akik a tárgyaláson részt vettek. Ez utóbbi követelmény azon az elgondoláson alapul, hogy az eljárás alá vont személy büntetőjogi felelősségéről ugyanazok a bírák határozzanak, mint akik a bizonyításvételben részt vettek.
- 19 E bíróság megjegyzi, hogy kétségei vannak a Corte suprema di cassazione (semmitőszék, Olaszország) által akként értelmezett nemzeti szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően, hogy az egyesbíró személyének vagy az eljáró bírósági tanács összetételének megváltozása miatt megismételt tárgyalás esetén a korábbi bíró által felvett tanúvallomás a határozathozatalhoz nem használható fel a jegyzőkönyv egyszerű felolvasása útján, a vallomást tevő ismételt meghallgatása nélkül, feltéve hogy annak helye van, és a felek valamelyike azt kérte.
- 20 Ilyen körülmények között, ha a bírósági tanács összetételének megváltozása miatt a tárgyalás megismétléséről határoztak, és ha a bíróság bizonyítékként elfogadja az újonnan kért tanúvallomást, a büntetőeljárásról szóló törvény 511. cikk alapján a korábban felvett tanúvallomás jegyzőkönyvének egyszerű felolvasása útján csak akkor használható fel, ha az eljárásban részt vevő valamennyi személy azzal egyetért.

- 21 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ez az értelmezés utat nyit a védelem oldaláról érkező visszaéléseknek, mivel ugyanis ez utóbbi megtagadhatja, hogy a bírák a már felvett tanúvallomások jegyzőkönyveit egyszerűen felolvassák, és ezáltal kikényszerítheti az áldozat ismételt meghallgatását.
- 22 Így a büntetőeljárásról szóló törvénynek a nemzeti ítélkezési gyakorlat által értelmezett 511. cikkének (2) bekezdése és 525. cikkének (2) bekezdése nem egyeztethető össze a 2012/29 irányelvvel, amely arra kötelezi a tagállamokat, hogy a büntetőeljárásban a bűncselekmények áldozatainak védelmét biztosító szabályozást fogadjanak el.
- 23 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2012/29 irányelv által felváltott, a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározat (HL 2001. L 82., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 72. o.) értelmezését illetően a Bíróság a 2005. június 16-i Pupino ítélet (C-105/03, EU:C:2005:386) 56. pontjában kimondta, hogy az e kerethatározat által követett célok eléréséhez az szükséges, hogy a nemzeti bíróságnak lehetősége legyen különösen veszélyeztetett sértett esetén valamely tagállam jogában ismert előzetes bizonyításfelvételi eljáráshoz hasonló különleges eljárás, valamint különleges vallomástételi részletszabályok alkalmazására, ha ez az eljárás jobban megfelel e sértett helyzetének, és alkalmazása a bizonyítékok elenyészésének megakadályozása, a kihallgatások ismétlődésének minimálisra szorítása és a nyilvános tárgyaláson teendő tanúvallomás e sértettel szembeni káros hatásainak megelőzése végett szükséges.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság szerint úgy tűnik, hogy a sértett meghallgatásának megismétlése ellentétes az ezen ítéletben kimondott elvekkel, mivel a korábban, nyilvános tárgyaláson, a kontradiktórius eljárást tiszteletben tartva és pártatlan bíróság előtt felvett tanúvallomásokról készült jegyzőkönyvek felolvasása egyáltalán nem sérti a terhelt tisztességes eljáráshoz való jogát.
- 25 Mindenesetre az áldozat méltóságának tiszteletben tartása és a terhelt tisztességes eljáráshoz való joga közötti egyensúly megteremtésének összhangban kell állnia az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 52. cikkében előírt arányosság elvével. Ugyanakkor az 1950. november 4-én Rómában aláírt, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. tv.; a továbbiakban: EJEE) 6. cikkében és a Charta 47. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jog nem használható eszközül joggal való visszaélés elkövetésére.
- 26 Végül, azon túl, hogy a további lelki szenvedést okoz az áldozatnak, a meghallgatás megismétlése a büntetőeljárás költséges meghosszabbításához vezet, ami sérti az eljárás észszerű időtartamának követelményét.
- 27 E körülmények között a Tribunale di Bari (bari bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a 2012/29 irányelv 16. és 18. cikkét, valamint 20. cikkének b) pontját, hogy ezekkel ellentétes az, ha az áldozatot a megváltozott összetételű bírósági tanács előtt azért kell újra kihallgatni, mert az eljárásban részt vevő személyek valamelyike a büntetőeljárás törvénykönyv 511. cikkének (2) bekezdése és 525. cikkének (2) bekezdése (és e rendelkezéseknek az állandó ítélkezési gyakorlat szerinti értelmezése) alapján megtagadja az ugyanazon áldozat által korábban, ugyanabban az eljárásban, más bíró előtt, a kontradiktórius eljárás elvének betartásával tett tanúvallomásokat tartalmazó jegyzőkönyvek felolvasásához adandó hozzájárulást?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 28 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2012/29 irányelv 16. és 18. cikkét, valamint 20. cikk b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében, ha a bűncselekmény sértettjét első alkalommal az elsőfokú bíróság olyan büntető tanácsa hallgatta meg, amelynek összetétele később megváltozik, e sértettet az új összetételű tanácsnak főszabály szerint ismételtén meg kell hallgatnia, ha az eljárásban részt vevő személyek valamelyike nem járul hozzá, hogy ez a tanács az e sértett első meghallgatásáról készült jegyzőkönyvet felhasználja.
- 29 A 2012/29 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében ezen irányelv célja az, hogy a bűncselekmények áldozatai megfelelő tájékoztatásban, támogatásban és védelemben részesüljenek, valamint képesek legyenek részt venni a büntetőeljárásban.
- 30 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy ezen irányelv 20. cikkének b) pontja szerint – a védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban – a tagállamok biztosítják, hogy a bűnügyi nyomozás során minimálisra korlátozódjon az áldozatok kihallgatásainak száma, és ezeket kizárólag akkor folytassák le, ha a bűnügyi nyomozás céljából feltétlenül szükségesek.
- 31 E tekintetben, amint az a 2012/29 irányelv 23. cikkének (2) és (3) bekezdéséből kitűnik, e rendelkezés különbséget tesz a „bűnügyi nyomozás” szakasza és a „bíróági eljárás” szakasza között.
- 32 Egyébiránt a 2012/29 irányelv alapjául szolgáló, a bűnözés áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat (COM(2011) 275 végleges) úgy rendelkezett, hogy a tagállamok biztosítják, hogy a meghallgatások száma a minimálisra korlátozódjon, és ezeket kizárólag akkor folytassák le, ha a „büntetőeljárás” lefolytatásához feltétlenül szükségesek.
- 33 A 2012/29 irányelv előkészítő munkálatai tehát megerősítik, hogy – ezen irányelv 20. cikke b) pontjának az uniós jogalkotó által elfogadott szövegére tekintettel – a jogalkotó úgy döntött, hogy e rendelkezés hatályát kizárólag a bűnügyi nyomozás szakaszára korlátozza.
- 34 Márpedig, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, az alapügyben a sértett meghallgatásának esetleges megismétlésére a büntetőeljárás bíróági szakaszában kerül sor, mivel M. Gambino ügyét új összetételű bíróági tanács elé utalták.
- 35 E körülmények között a 2012/29 irányelv 20. cikkének b) pontja nem alkalmazható az alapügyben szereplőhöz hasonló jogvitára.
- 36 Mindenesetre ez a rendelkezés, mivel kimondja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy a meghallgatások száma a minimálisra korlátozódjon, nem azt követeli meg, hogy a bűncselekmény sértettjét az eljáró bíróság csak egyszer hallgassa meg.
- 37 A 2012/29 irányelv 16. és 18. cikkének értelmezését illetően meg kell jegyezni, hogy ez az irányelv a (12) preambulumbekzdése szerint azt írja elő, hogy az ezen irányelvben meghatározott jogok nem érintik az elkövető jogait.

- 38 A Charta 47. cikkének második bekezdése értelmében mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja, és mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételére. Egyébiránt a Charta 48. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását.
- 39 Amennyiben a Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, a Charta 52. cikke (3) bekezdésének célja a Chartában foglalt, illetve az azokkal megegyező, az EJEE-ben biztosított jogok közötti szükséges összhang biztosítása, anélkül hogy mindez hátrányosan befolyásolná az uniós jognak és az Európai Unió Bíróságának az autonómiáját (lásd ebben az értelemben: 2018. március 20-i Menci ítélet, C-524/15, EU:C:2018:197, 23. pont). Az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatok (HL 2007. C 303., 17. o.) szerint a Charta 47. cikkének második bekezdése megfelel az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének, a Charta 48. cikke pedig megegyezik az EJEE 6. cikkének (2) és (3) bekezdésével. Így a Bíróságnak biztosítania kell, hogy a Charta 47. cikkének második bekezdésére és 48. cikkére vonatkozó értelmezése olyan védelmi szintet biztosítson, amely nem sérti az EJEE 6. cikkében rögzített és az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett elvet (lásd analógia útján: 2018. szeptember 26-i Belastingdienst kontra Toeslagen [A fellebbezés felfüggesztő hatálya] ítélet, C-175/17, EU:C:2018:776, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 40 Hasonlóképpen a 2012/29 irányelv által felváltott, 2001/220 kerethatározatot illetően a Bíróság kimondta, hogy azt az alapvető jogokat, köztük különösen az EJEE 6. cikkében kimondott és az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett tisztességes eljáráshoz való jogot tiszteletben tartva kell értelmezni (2005. június 16-i Pupino ítélet, C-105/03, EU:C:2005:386, 59. pont; 2008. október 9-i Katz ítélet, C-404/07, EU:C:2008:553, 48. pont).
- 41 E tekintetben az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a tisztességes eljárás elve megköveteli, hogy megfelelő esetekben a védelem érdekei egyensúlyban legyenek a vallomástételre felhívott tanúk vagy áldozatok érdekeivel (EJEB, 1996. március 26., Doorson kontra Hollandia, EC:ECHR:1996:0326JUD002052492, 70. §; EJEB, 2006. október 5., Marcello Viola kontra Olaszország, EC:ECHR:2006:1005JUD004510604, 51. §).
- 42 Ennek keretében a vádlott bűnösségét vagy ártatlanságát megállapítani hivatott személyeknek a tanúkat főszabály szerint személyesen kell meghallgatniuk, és értékelniük kell szavahihetőségüket. A tanúk szavahihetőségének értékelése összetett feladat, amely általában nem végezhető el a meghallgatásokról készült jegyzőkönyvekben szereplő nyilatkozatok tartalmának egyszerű elolvasásával (EJEB, 2011. július 5., Dan kontra Moldávia, EC:ECHR:2011:0705JUD000899907, 33. §; EJEB, 2017. június 29., Loreface kontra Olaszország, EC:ECHR:2017:0629JUD006344613, 43. §).
- 43 Ily módon a tisztességes büntetőeljárás egyik fontos eleme a vádlott azon lehetősége, hogy a határozatot hozó bíróság jelenlétében a tanúkkal szembesítsék. A közvetlenség elve a büntetőeljárás jelentős biztosítéka, mivel a bíróság által a tanú magatartására és szavahihetőségére vonatkozóan tett észrevételek a vádlott szempontjából jelentős következményekkel járhatnak. Ennélfogva az eljáró bíróság összetételének a tanúkihallgatást követően bekövetkező megváltozása főszabály szerint e tanú ismételt meghallgatásához vezet (EJEB, 2004. március 9., Pitkänen kontra Finnország, EC:ECHR:2004:0309JUD003050896, 58. §; EJEB, 2014. március 18., Beraru kontra Románia, EC:ECHR:2014:0318JUD004010704, 64. §).

- 44 Ugyanakkor a közvetlenség elvét nem lehet úgy tekinteni, hogy az akadályát képezné a bíróság összetételében az eljárás során bekövetkező bármely változásnak. Különösen nyilvánvaló adminisztratív vagy eljárási problémák merülhetnek fel, és tehetik lehetetlenné valamely bírónak az eljárásban való folyamatos részvételét. Intézkedéseket lehet tenni annak érdekében, hogy azok a bírák, akik átveszik az ügyet, megértsék a tényállást és az érveket, például úgy, hogy a jegyzőkönyveket átadják, ha a szóban forgó tanú szavahihetősége nem vitatott, vagy az új összetételű tanács előtt új tárgyalást tartanak, illetve a jelentős tanúkat ismételt meghallgatják (EJEB, 2014. december 2., Cutean kontra Románia, EC:ECHR:2014:1202JUD005315012, 61. §; EJEB, 2016. december 6., Škaro kontra Horvátország, EC:ECHR:2016:1206JUD000696213, 24. §).
- 45 E megfontolásokra tekintettel kell választ adni a 2012/29 irányelv 16. és 18. cikkére vonatkozó kérdésre.
- 46 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az áldozat meghallgatásának az ítélező testület összetétele megváltozását követő megisméltése ellentétes ezen irányelv 16. cikkével, amelynek (1) bekezdése kimondja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy az áldozatok érvényt szerezhessenek azon joguknak, hogy a büntetőeljárás keretein és észszerű határidőn belül határozat szülessen az elkövető által az áldozat részére nyújtandó kártérítés tárgyában, kivéve ha a nemzeti jog értelmében az ilyen határozatot más jogi eljárás keretében kell meghozni.
- 47 A kérdést előterjesztő bíróság tehát úgy véli, hogy az ezen 16. cikkben előírt, az áldozat által elszenvedett kár megfelelő időben történő megtérítését lerontja egy olyan nemzeti szabályozás, amely az eljárásban részt vevő valamennyi személy beleegyezéséhez köti annak lehetőségét, hogy az új összetételű tanácsban részt vevő bírák előtt ne ismételjék meg az áldozat meghallgatását. E bíróság különösen úgy véli, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás lehetővé teheti a visszaélést a védelem számára, hiszen azáltal, hogy nem járul hozzá a sértett által korábban tett tanúvallomások egyszerű felolvasásához, meghosszabbíthatja az eljárás időtartamát.
- 48 Ugyanakkor meg kell állapítani, hogy a sértett meghallgatásának megisméltése – az eredetileg őt meghallgató bírói tanács összetételének megváltozása esetén – önmagában nem jelenti azt, hogy nem lehet észszerű határidőn belül határozatot hozni az áldozatnak fizetendő kártérítésről.
- 49 Ezenkívül, amint arra a főtanácsnok az indítványának 128. pontjában rámutatott, a 2012/29 irányelv 16. cikkében a bűncselekmény áldozata javára elismert jog nem hathat ki a vádlott számára elismert, a jelen ítélet 42. és 43. pontjában kifejtett eljárási jogoknak – köztük a közvetlenség elvének – a tényleges gyakorlására, amennyiben a tanács összetétele e személynek fel nem róható módon megváltozott.
- 50 A kérdést előterjesztő bíróság a 2012/29 irányelv 18. cikkére is hivatkozik, amely szerint a védekezéshez való jog sérelme nélkül a tagállamok biztosítják, hogy rendelkezésre álljanak azok az intézkedések, amelyek célja, hogy megvédjék az áldozatok és családtagjaik biztonságát a másodlagos és ismételt áldozattá válással, a megfélemlítéssel, valamint a megtorlással szemben, ideértve az áldozatok érzelmi vagy pszichés károsodásával szembeni védelmét, valamint méltóságuk megóvását a kihallgatásuk és vallomástételük során, és ezen intézkedések szükség esetén magukban foglalhatják a nemzeti jog által az áldozatok és családtagjaik fizikai védelmének biztosítása érdekében létrehozott eljárásokat is.
- 51 Mindazonáltal e cikk szövegéből nem tűnik ki, hogy az uniós jogalkotó a bűncselekmény áldozatának védelmére hivatott intézkedések között azt írta volna elő, hogy a bírósági eljárásban a meghallgatások számát egyre kell korlátozni.

- 52 Egyébiránt a 2012/29 irányelv 18. cikke az áldozatnak „a védekezéshez való jog sérelme nélkül” biztosítja a védelemhez való jogot. Ugyanebben az értelemben ezen irányelv (58) preambulumbekzdése kimondja, hogy a büntetőeljárás során azon áldozatok védelmére, akiknek az esetében megállapították, hogy ki vannak téve a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés és a megtorlás kockázatának, biztosított megfelelő intézkedések terjedelmét a védekezéshez való jog sérelme nélkül és az igazságszolgáltatási mérlegelési jogkör szabályaival összhangban kell meghatározni.
- 53 Amint azt a főtanácsnok az indítványának 73. pontjában megjegyezte, az uniós jogalkotó ily módon olyan jogokat állapít meg a 2012/29 irányelvben az áldozat számára, amelyek gyakorlása nem sértheti a vádlott tisztességes eljáráshoz és védelemhez való jogát, amelyek a Charta 47. cikkének második bekezdésében és 48. cikkének (2) bekezdésében szerepelnek.
- 54 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a 2012/29 irányelv 18. cikkével főszabály szerint nem ellentétes az, hogy a tanács összetételének megváltozása esetén a bűncselekmény sértettjét az eljárásban részt vevő valamelyik személy kérelmére ismételten meghallgassák.
- 55 Mindazonáltal, amint arra a főtanácsnok az indítványának 116. pontjában rámutatott, az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy annak eldöntése érdekében, hogy a sértett vallomásától készült jegyzőkönyv bizonyítékként felhasználható-e, a tagállamoknak meg kell vizsgálniuk, hogy a kihallgatása meghatározó jellegű lehet-e a vádlott elítélése szempontjából, és elegendő eljárási garanciák révén biztosítaniuk kell, hogy a büntetőeljárás során a bizonyításfelvétel ne sértse az eljárásnak a Charta 47. cikkének második bekezdése értelmében vett tisztességességét, sem pedig a Charta 48. cikkének (2) bekezdése értelmében vett védelemhez való jogot.
- 56 Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben az előző pontban említettekhez hasonló konkrét feltételek ahhoz vezethetnek-e, hogy a szóban forgó bűncselekmény áldozatát nem kell ismételten meghallgatni.
- 57 Hozzá kell tenni, hogy abban az esetben, ha az új összetételű tanács az áldozat meghallgatása mellett dönt, a 2012/29 irányelv 22. cikkének megfelelően a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságoknak el kell végezniük az áldozat egyéni értékelését specifikus védelmi szükségleteinek meghatározása érdekében, és adott esetben az ezen irányelv 23. és 24. cikkében előírt védelmi intézkedéseket kell alkalmazniuk.
- 58 Így a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügy sértettje rendelkezik-e specifikus védelmi szükségletekkel a büntetőeljárás során.
- 59 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2012/29 irányelv 16. és 18. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében, ha a bűncselekmény sértettjét első alkalommal az elsőfokú bíróság olyan büntető tanácsa hallgatta meg, amelynek összetétele később megváltozik, e sértettet az új összetételű tanácsnak főszabály szerint ismételten meg kell hallgatnia, ha az eljárásban részt vevő személyek valamelyike nem járul hozzá, hogy ez a tanács az e sértett első meghallgatásáról készült jegyzőkönyvet felhasználja.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 16. és 18. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében, ha a bűncselekmény sértettjét első alkalommal az elsőfokú bíróság olyan büntető tanácsa hallgatta meg, amelynek összetétele később megváltozik, e sértettet az új összetételű tanácsnak főszabály szerint ismételtén meg kell hallgatnia, ha az eljárásban részt vevő személyek valamelyike nem járul hozzá, hogy ez a tanács az e sértett első meghallgatásáról készült jegyzőkönyvet felhasználja.

Aláírások

ⁱ — A jelen szöveg 6. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.